भवति। छाया देहसमाश्रिताः स्थिरप्रभावाऽस्थिरा च्छाया बलोपचयवशेन समुत्पद्यते। नरेन्द्रस्यैवोद्योगकाले शुभकर्मफलसूचनार्थं गजस्य प्रभा प्रकटीभवत्येव। एवं छायागतो भेदोऽवगन्तव्यः। साम्प्रतं छायारूपमभिधीयते। स्निग्धा गम्भीररूपा पार्थिवी च्छाया भवति। स्निग्धाजीभूतसन्निभा च सलिलसम्भूता, स्निग्धा रक्ता च ताम्रा च तेजसी च्छाया। त्रयं चैतल्लक्षणं शुभमशुभलक्षणानि गजस्य स्तम्भयित्वा सुखप्रदं भवति। अथाशुभा कथ्यते निःप्रभा परुषा रूक्षा भस्मनाकुलवर्णा च वायवी। रूक्षा तन्वी कृष्णादिविविधवर्णा आकाशात्मिका। इत्थं छायाद्वयमति गर्हितम् गजलक्षणानि तिरस्कृत्याशुभप्रदम्भवत्यनेन प्रकारेण च्छायालक्षणमुत्तमं भवति। विकटह्रस्वबालवृद्धकृशाङ्गहीनाङ्गेषु व्याधिपीड़ितविकलाङ्गेषु गजेषु नारोहति राजा भृत्याश्चैतेष्वारोहन्तीति। यादृशं च समरकाले मातङ्गं राजा समारोहति तादृशस्य लक्षणमभिधीयते। बलं कण्ठे स्थितं नित्यं कुञ्जराणां नरेश्वर!। अतःसंपूर्णकण्ठस्तु शिखिपिङ्गललोचनः। घनमांसचितांसस्तु दिशोऽवघ्राणतत्परः। वराहजघनश्चैव सुविषाणोवराननः। सुप्रतिष्ठितपादस्तु यः स्यादगुरुमक्षिकः। प्राजापत्योगजोह्येष संग्रामार्हः प्रकीर्त्तितः। मधुपिङ्गलदन्तोयः किकिवापीतकच्छविः। रोमाणि चैव रूपाणि मुखं च कमलप्रभम्। रक्तोत्पलदलच्छाये सूक्ष्मे तीक्ष्णे च लोचने। ऐन्द्रोगजस्तु विज्ञेयोरिपुवृन्दविनाशनः। ताम्रतालुकजिह्वोष्ठसुजातनिविड़ापरः। पीनोन्नतशरीरस्तु रक्तकोकनदच्छविः। आयतेन तु दन्तेन करेण मुखशोभिना। पीयूषपिङ्गदन्तो हि गजःकौवेर उच्यते। तरुणाम्बुदसंकाशोघृतप्रभविषाणभृत्। संपूर्णकण्ठपादस्तु संपूर्णसममस्तकः। मृदङ्गध्वनिगम्भीरनादपूरितदिङ्मुखः। आयतेन च हस्तेन सीकरोत्किरणप्रियः। वारुणोऽयं गजोराजन् संग्रामेष्वतिपूजितः। कण्ठस्त्रिवलिसंयुक्तः संपूर्णोयस्य दृश्यते। लोचने ताम्रपिङ्गे च दन्तौ केतकसप्रभौ। पादौ च वलिनौ यस्य पीनगात्रसमांसलौ। पृथुलौ विन्दुचित्रौ च कर्णौ चाताम्रपल्लवौ। ऐशानोऽयङ्गजो राजन्! रणकर्मणि युज्यते। तालुन्युरसि वक्त्रे च पक्षयोरुभयोरपि। आताम्रा यस्य दृश्येत च्छाया मृदुतनूरुहा। असौ सौम्यस्तु विज्ञेयः कुञ्जरः समरोचितः। अर्चिःपिङ्गलरोमा यः केशैश्च श्वेतपिङ्गलः। पिङ्गलाक्षिविषाणश्च रक्तपुष्करतालुकः। आग्नेयः स गजोज्ञेयस्तेजसाग्निसमप्रभः। राज्ञा बुद्धिमता नित्यं धार्य्यः समरकर्मणि। कृष्णवर्णं युताग्राणि मुखश्रोतांसि लोचने। निर्धूमाग्निसमच्छाये मूलग्नश्च करस्तथा। कायश्च पीननासःस्याद्वेगे वायुसमः शुभः। राजन्! वायव्यमिच्छन्ति तद्गजं शास्त्रकोविदाः। संख्ये नियुक्तश्च गजोनाशयेद्रिपुवाहिनीम्। निरङ्कुशत्वं चण्डत्वं तस्य दोषद्वयं भवेत्। निरङ्कुशत्वं शमयेत् प्रयोगाश्वासनादिभिः। चण्डत्वं च तथा नित्यं सुकुमारक्रियादिभिः। रोमाण्यञ्जनरूपाणि नखाः शङ्खसमप्रभाः। निस्त्रिंशविमलच्छायः स भवेद्वैष्णवोगजः। स वैरिणं जयेद् राजन्! रिपुसैन्यविमर्दनः। कुम्भवक्त्रः कटौ यस्य निस्त्रिंशघनसंनिभौ। बिन्दुभिश्चित्रितं यस्य स विचित्रश्रवो गजः। तेन संग्रामकर्माणि कुरुते यो नराधिपः!। नित्यं चारिजयं तेन स राजा फलमश्नुते। सुदन्तो दीर्घहस्तश्च बृहदङ्गुलिपुष्करः। घनमांसशरीरश्च कूर्म्माकारोहि सत्तम!। सांग्रामिकोगजोह्येष जीवत्यपि समाशतम्। संग्रामविजयी नित्यं प्रतापजननक्षमः। महाशिरा महाकायो महामेढ्रो महाकरः। महादन्तोदरश्चैव महानागोवरासनः। महानेत्रो महौष्ठश्च महाकर्णोमहामुखः। महामदो महाकण्ठो भवेत्सांग्रामिकोगजः। यद्भद्रलक्षणं पूर्वमुक्तं नृप! तच्छुभमेव हि। मन्दस्यापि हि शस्तं स्यादुद्वावेतौ च महागजौ। संपूर्णलक्षणोपेतो न भवेच्च महीतले। अनयोरेव भेदास्तु नागानां समुदाहृताः। सांग्रामिका द्विपा रजान्! शुभलक्षणलक्षिताः। कथितास्तव तत्त्वेन राजसौख्यकरागजाः"। आभिषेचनिकगजलक्षणं तत्रैव। "पीनमांसचितांसश्च कूर्म्माकारनखस्तथा। समवचितसांसस्तु सुवृत्तः कल्पनापरः। छागकुक्षिः सुपार्श्वश्च रोमानाहसमन्वितः। ज्वलनोज्ज्वलनेत्रस्तु सुविषाणो महाकरः। संपूर्णचिबुकश्चैव क्रमायामोरयान्वितः। बलसत्वसमायुक्तः स्निग्धच्छविमनोरमः। सांग्रामिको भवेद्राज्ञ आभिषेचनिको गजः"।

तत्रैव पालकाव्ये गजहृदये। "आयुः सविंशति शतं मानं स्यात् सामजन्मनाम्। राजपुत्र! दिशाम्येवमायुष्यादि दशादश। लक्षणानि वदे तेषां क्षेत्राण्येवं विषाणिनाम्। लक्षणालक्षणं ज्ञेयमायुष्यादिदशाफलम्। क्षेत्राणि हस्तौष्ठमुखं दन्तौ शीर्षं च चक्षुषी। कर्णौ ग्रीवा च गात्रञ्च वक्षः कार्य्यस्य भेदतः। लक्षणं सन्निकृष्टं यद्विप्रकृष्टञ्च यद्भवेत्। मतञ्चित्रबलोपेतं प्रभूतञ्च मनीषिभिः। तुल्ये कुले वने जातौ प्रचारे यत्तु लक्षणम्। दशायाञ्च तदाख्यातं